

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Українсько-угорського
навчально-наукового інституту

Олександр ШПЕНИК
«25» червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

ЕТНОГРАФІЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ПРАКТИКИ

Рівень вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	A Освіта
Спеціальність:	A4 Середня освіта
Предметна спеціальність: (Спеціалізація)	A4.03 Історія (Історія та громадянська освіта)
Освітня програма:	Історія (мова навчання фахових дисциплін — угорська)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова навчання:	українська/угорська

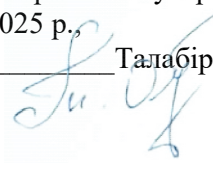
Робоча програма етнографічно-краєзнавчої практики для здобувачів вищої освіти галузі знань **А Освіта** спеціальності **А4 Середня освіта** предметної спеціальності (спеціалізації) **А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)** освітньої програми «**Історія (мова навчання фахових дисциплін — угорська)**».

Розробник: Сліпецький О. С., старший викладач кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції, протокол №11 від «20» червня 2025 р.,

Завідувач кафедри Зубанич Л.Л.

Схвалено Науково-методичною комісією Українсько-угорського навчально-наукового інституту, протокол № 5 від «24» червня 2025 р.,

Голова науково-методичної комісії Талабірчук О.Ю.

1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,0	Рік підготовки:	
Гальна кількість годин – 90	1	
Вид підсумкового контролю: семестровий	Семестр:	
	2	
Форма підсумкового контролю: екзамен	Індивідуальна робота:	
	60	
	Самостійна робота:	
	30	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою етнографічно-краєзнавчої практики є ознайомлення студентів із сучасними методами польових етнографічних досліджень, що включає пошук та роботу з інформантами, фіксацію і обробку усно-історичних та етнографічних матеріалів. Досконале знання методики збору, фіксації польових етнографічних матеріалів та підготовки їх до фондування необхідне майбутньому історичному педагогічному і краєзнавчому роботі, планування та здійснення етнографічних і усно-історичних досліджень, керування шкільними етнографічними гуртками, а також при створенні шкільних краєзнавчих музеїв.

Основні **завдання** практики полягають у:

- закріпленні та поглибленні знань з вивченого теоретичного курсу «Етнологія» (мова викладання: угорська);
- простеженні зв'язку етнології з іншими науковими і навчальними дисциплінами;
- ознайомленні з польовими джерелами етнології;
- поглибленні знань з методики етнографічних досліджень;
- здобутті навичок застосування методів етнографічних досліджень для вивчення народної культури і усної історії окремих населених пунктів Закарпатської області та краю в цілому;
- оволодінні навичками проведення польового етнографічного опитування;
- збиранні та опрацюванні матеріалів, необхідних для підготовки студентських науково-дослідних робіт, а також для використання їх у

подальшій педагогічній діяльності.

Відповідно до освітньої програми, проходження практики сприяє формуванню здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх та історичних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК – 04 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК – 05 Здатність спілкуватися угорською мовою та іншими іноземними мовами.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК – 07 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК – 08 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК – 09 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК – 10 Здатність працювати в команді.

ЗК 11. Здатність ухвалювати рішення та діяти дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності (ФК):

ФК – 01 Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК – 05 Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

Предметні компетентності (ПК):

ПК – 05 Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їхні ролі у суспільному житті, оцінювати та визначати історичні джерела (пам'ятки).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Передумовами «Етнографічно-красназавчої практики» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):
ОК 16. Етнологія (мова викладання: угорська).

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія» проходження практики повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Вміти працювати із джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу та оцінок історичних джерел.	ПР–10
Характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.	ПР–14
Вміти раціонально організувати власну діяльність і ефективно використовувати час, працювати у команді, креативно підходити до вирішення професійних та соціально значущих проблем.	ПР–15

Знати історичні особливості розвитку регіонів України; реалізовує краєзнавчий підхід на уроках історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.	ПР-18
--	-------

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після проходження «Етнографічно-краєзнавчої практики»:

Очікувані результати з проходження практики	Шифр ПР
Застосовує методологію різних напрямів етнологічної науки при дослідженні культури, соціуму, людини.	ПР-10
Володіє навичками візуально-антропологічного аналізу, знає інформацію про етнокультурне різноманіття України.	ПР-14
Володіє методикою збору польових матеріалів і наступного його аналізу, навичками роботи в команді.	ПР-15
Може використовувати краєзнавчу складову курсу «Етнологія» для активізації пізнавальної діяльності учнів, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю під час проходження педагогічних практик; розуміє і популяризує історико-культурну спадщину України та світу.	ПР-18

5. БАЗИ ПРАКТИКИ

Бази «Етнографічно-краєзнавчої практики» визначаються довгостроковими або короткостроковими договорами між університетом і підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, територіальними громадами і є офіційною підставою для проходження практики здобувачів вищої освіти. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період самої практики або термін до п'яти років з можливістю подальшої пролонгації на такий же строк.

Бази етнографічно-краєзнавчої практики визначаються за умовами дослідницької необхідності та на основі короткотермінових договорів з місцевими територіальними громадами.

Здобувачі мають можливість за часом самої пропонувати місце проходження практики за умови підписання короткострокового договору між університетом та підприємством, установою чи організацією. Здобувачі денної форми навчання відбувають практику у форматі експедиції за куштовим принципом її організації. Здобувачі заочної форми навчання мають можливість здійснювати етнографічну практику за індивідуальною програмою, погодженою з керівниками практики.

Закріплення здобувачів денної форми навчання за базами практики та призначення керівників від кафедри оформляється наказом ректора університету, а здобувачів заочної форми — розпорядженням декана факультету (директора інституту).

Українсько-угорський навчально-науковий інститут наразі має підписані довгострокові договори співпраці з наступними юридичними особами, що можуть стати базами практики під час її проходження:

1. Мукачівський історичний музей.

2. Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Тиводара Легоцького.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ «ЕТНОГРАФІЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ПРАКТИКИ»

1. Ознайомитись з архівними матеріалами Інституту карпатознавства.
2. Ознайомитися з фондами Лабораторії етнології, фольклористики та краєзнавства ім. Михайла Тиводара.
3. Дати загальний соціокультурний опис населеного пункту, який обрано в якості локації дослідження.
4. Зібрати усно-історичний та етнографічний матеріал, використовуючи запитальники та засоби аудіофіксації.
5. Здійснити візуальну фіксацію головних культурних пам'яток населеного пункту.
6. Зробити аналіз об'єктів меморіального ландшафту населеного пункту.
7. Придумати сюжет та зняти короткий етнографічний фільм на обрану тему.
8. Здійснити якісне транскрибування записаних інтерв'ю і оцифрування зібраних матеріалів та їх належне упорядкування й фондування.

7. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ «ЕТНОГРАФІЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ПРАКТИКИ»

№ з/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Ознайомлення здобувачів вищої освіти з метою, завданнями, ходом проведення практики та порядком підбиття її підсумків. Проведення інструктажу з правил охорони праці при проведенні практики. Прибуття на базу практики, поселення, планування початку роботи.	1-й день практики	
2.	Виходи на інтерв'ю разом із керівниками практики, які діляться досвідом зі студентами, показуючи, як правильно шукати оповідачів, як записувати розмови, фіксувати польовий матеріал. На третій і наступні дні географія етнографічної роботи розширюється за рахунок сусідніх сіл, куди студенти відправляються з викладачем, однак пробують записувати інтерв'ю самостійно. Важливу роль у налагодженні та організації праці відіграють працівники сфери культури та освіти, зокрема шкіл, бібліотек, будинків культури. Записування розмов. Фіксація польового матеріалу.	2 – 5 дні практики	
3.	Географія етнографічно-краєзнавчих дос-	6 – 10 дні	

	лідженъ ще більше розширюється і кількість населених пунктів, де відбувається етнографічна експедиція, може доходити до десяти та більше. Вечорами на базі практики влаштовуються щоденні «етнографічні посиденьки» за участі студентів, викладачів, а також місцевих працівників культури і освіти. Під час цих заходів відбувається обмін досвідом та інформацією, проводяться реконструкції обрядових дій на честь релігійних та інших свят, для прикладу на честь Івана Купала. До участі в цих дійствах долучаються діти шкільного віку.	практики	
4.	Здобувачі вищої освіти продовжують етнографічно-краєзнавчі дослідження, однак більше часу виділяють для приведення зібраних матеріалів в порядок, а також транскрибування записаних інтерв'ю. Завершення польових етнографічних робіт. Підготовка письмового звіту і електронного архіву зібраних матеріалів.	11 – 12 дні практики	
5.	Підведення попередніх підсумків практики (перевірка керівником практики звітів та електронних архівів зібраних матеріалів. Їх попереднє оцінювання).	13-й день практики	
6.	Захист звітів про практику. Диференційований залік. Приведення в порядок бази практики. Від'їзд.	14-й день практики	
7.	Загальна тривалість практики	14 днів (два тижні)	

8. ОРГАНІЗАЦІЯ КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Етнографічно-краєзнавча практика проходить після завершення другого семестру в червні протягом двох тижнів. Місце її проведення: бази практик етнографічної експедиції УжНУ. Групи студентів нараховують не більше 15 осіб.

Попереднє ознайомлення з методикою польових досліджень для студентів I курсу денної форми навчання здійснюється на лекціях та семінарських заняттях під час вивчення курсу «Етнологія». Терміни: другий семестр навчального року.

Для організації і контролю за проходженням практики кафедра призначає її керівника.

Якщо студент з поважних причин не зміг пройти практику у визначені терміни, він отримує можливість її перенесення. За відсутності поважних причин результати практики оцінюються незадовільно.

9. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ

Загальні вимоги до оформлення звіту:

Після закінчення етнографічно-краєзнавчої практики студент складає письмовий звіт та електронний архів зібраних матеріалів. Звіт включає: відомості про місце практики, дані про опитаних нараторів, кількість та опис зібраних усних і візуальних матеріалів. Архів матеріалів включає: файли аудіо- та відеоінтерв'ю, фотографічні матеріали, транскрипти інтерв'ю.

Порядок допуску звіту до захисту практики:

До захисту звіту допускаються студенти, котрі дотримувались усіх вимог правил охорони праці, у повному обсязі виконали всі доручені завдання і вчасно подали звітну документацію. Звіт студента перевіряє та затверджує керівник практики від кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції.

10. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Диференційований заліз практики приймається у формі звітної конференції комісії з викладачів кафедри.

Загальне оцінювання результатів проходження практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення захисту звіту здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно якої максимальний рейтинг кожного здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту та переводиться в оцінку за схемою:

Загальна сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Для визначення рівня оволодіння здобувачами навчальним матеріалом та оцінювання їх академічних досягнень викладачі користуються загальними критеріями оцінювання:

A/90-100 балів	здобувач вільно володіє навчально-практичним матеріалом, успішно розв'язує завдання стандартно-виробничих ситуацій, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань;
B/82-89 балів	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом у межах програми навчально-виробничої практики, проте у виконанні стандартно-виробничих завдань допускає неточності;

C/74-81 балів	здобувач володіє певним обсягом навчально-практичного матеріалу, здатний його реалізувати, проте допускає суттєві неточності в стандартно-виробничих ситуаціях;
D/64-73 бали E/60-63 балів	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання та уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях;
FX/35- 59 балів	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом поверхнево й фрагментарно;
F/0-34 балів	здобувач не володіє навчально-практичним матеріалом.

Розподіл балів за виконання програми практикита захист звітів:

№з/п	Вид роботи	Бали
1.	Польова робота студента.	60
4.	Участь у підготовці польової документації.	10
5.	Самостійна робота з науковою літературою.	15
6.	Написання та захист звіту	15
7.	Всього	100

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Етнографія України: курс лекцій / укладач О.В. Дудник. Умань, 2019.
2. Козак О.Д., Потехіна І.Д., Слободян Т.І., Гупало В.Д. Методичні рекомендації з польової антропології. Львів: НДЦ «Рятівна археологічна служба» ІА НАН України, 2019.
3. Леню П. Проблеми та перспективи сучасної етнографії на Закарпатті. Науковий збірник Закарпатського музею народної архітектури та побуту. Вип. 8 [Текст] / упоряд.: В.В. Коцан, М.І. Мегела. Ужгород : Видавництво Олександра Гаркуші, 2020.
4. Маєвська Л. М. Етнопедагогіка: навч. посібник. Херсон, 2019.
5. Павлюк С. Енциклопедичний словник понять і термінів з етнології. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів, 2020.
6. Хрящевська Л. М. Етнологія. Навчальний посібник для змішаного навчання для здобувачів закладів вищої освіти. Миколаїв, 2022.

Додаткові

7. Віннічук А.П. Український фольклор: навч. посіб. 2-ге вид., доп. Вінниця, 2018.
8. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження: навч. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008.
9. Грінченко Г.Г. Усна історія: методичні рекомендації з організації дослідження для студентів та аспірантів. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007.
10. Зан М.П. Запитальники для вивчення ментальності та етнічних стереотипів

- населення України: методичний посібник для студентів історичного факультету УжНУ. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2002.
11. Кичак О. Запитальники та анкети для вивчення проблем сучасної трудової еміграції українців Закарпаття. Ужгород: Гражда, 2009.
 12. Паньків М.І. Організація польових досліджень з етнографії (для студентів історичного факультету та краєзнавців): посібник. Івано-Франківськ : Плай, 2005.
 13. Поле. Збірник наукових праць з історії, теорії та методології польових досліджень. Т. 1. Вступ до спеціальності. Київ: Дуліби, 2014.
 14. Поле. Збірник наукових праць з історії, теорії та методології польових досліджень. Т. 2. Субкультури, повсякдення, етнографія науки. Київ: Дуліби, 2017.
 15. Потушняк Ф. Закарпатська українська етнографія: значення, історіографія, завдання, проблеми та їх вирішення, елементи та їх розміщення. Тиводар М.П. Життя і наукові пошуки Федора Потушняка. Ужгород, Гражда, 2005.
 16. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України: навчальне видання / упор. Л.Г. Орел, К.А. Міщенко. Київ: ІСДО, 1995.
 17. Сегеда С.П. Основи антропології. Київ, 1995.
 18. Тиводар М.П. Етнографія Закарпаття. Ужгород: Гражда, 2014.
 19. Толманов В. В. Родовід: навч.-метод. посіб. Київ, 2021.
 20. Українське народознавство: навч. посіб. / за ред. С.П. Павлюка; передмова
 21. М.Г. Жулинського. Київ: Знання, 2006.
 22. Федака П. Історія етнографічного вивчення Закарпаття в українській крайовій періодиці другої половини XIX – першої половини XX ст. Ужгород: Гражда, 2008.
 23. Companion encyclopedia of anthropology. Edited by Tim Ingold. Routledge, 1994.

Інформаційні ресурси

1. Етнографічні групи, історико-географічні регіони України. URL. <https://spadok.org.ua/etnohrafija/blog>
2. Етнографічні регіони України. Коли вони сформувалися та звідки пішли їхні назви. URL. <http://phm.gov.ua/?p=98220>
3. Етнографія. Етнологія. Традиції. Свята. Ритуали. Електронні книжки. URL.
 - a. <https://www.yakaboo.ua/ua/jelektronnye-knigi/obschestvo-gosudarstvofilosofija/antropologija/jetnografija-jetnologija-tradicii-prazdniki>
4. Етнологія. Етнографія. Звичаї. Традиції. Спосіб життя. Фольклор: каталог книг. URL. <https://litpro2.oa.edu.ua/data/list/39>
5. Народна творчість та етнографія. Електронна бібліотека. URL. <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=1422>
6. Полек Т. Як записати бабусю або основи польової роботи. Етнографія. URL. <http://ethnography.org.ua/content/yak-zapysaty-babusyu-abo-osnovy-polovoyi-roboty>
7. Сайт Інституту мистецтвознавства, фольклористики і етнології ім. М. Рильського, журналу «Народна творчість та етнографія». URL: <http://etnolog.org.ua>
8. Україна. Етнографія та Етнологія. Науково-технічна бібліотека. URL. <http://library.lp.edu.ua/uk/ukrayina-etnografiya-ta-etnologiya>
9. Українознавство: Електронне наукове фахове видання. URL. <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=INAV&P21DBN=IN>

AV&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=inav_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=IDI=&S21COLORTERMS=0&S21STR=29
 10. Українські весільні традиції. URL. http://www.ukrainica.org.ua/ukr/traditions/traditions_vesillya

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н. р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н. р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н. р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н. р. без змін; зі змінами (Додаток __).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Прізвище ініціали)

